

SITUATION

S

T

H

L

M

#277

NOVEMBER 2020
ÅRGÅNG 25

PRIS: 60 kronor
HALJÅREN ERHÅLLER HÄLFTEN

*"Det finns inga
'coronasessions'
med alla mästerverk
jag spottat
ur mig"*

Jonas Kullhammar

+
Klockmusiker
Nicole Kringos
Begravningsfilmare

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på
akademikernasakassa.se/bli-medlem

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa, hos oss är över 749 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer. Läs mer på akademikernasakassa.se

INNEHÅLL

NOVEMBER 2020

Håkan Axelsson

I samband med corona blev det hans uppgift att livesända begravningar. Det har varit etiska ställningstaganden och tekniska utmaningar. Men han vill inte att begravningen ska utvecklas till ett event, bara för att den filmas.

MAGNUS SANDBERG

Sidan 12.

STEN JÄRMIN

Nicole Kringos

De senaste åtta åren har hon forskat om dynamiska vägar – där bilarna laddar sig själva vartefter och inte behöver stanna för att tanka el. Det kan säkert funka i stadstrafiken i Stockholm också.

Sidan 30.

God narkotikatillgång

Enligt polisen finns det god tillgång på alla typer av narkotika i Stockholm, efter en period under corona av stängda gränser som påverkade tillgången på vissa. Oroande är en ökning av metamfetamin och tramadol, medan fentanyl minskar.

DANIEL KARINANN / ODA

Sidan 24.

Omslag #277

Anneli Hildonen
fotograferade
Jonas Kullhammar.

ANNELI HILDONEN

"Fick pengar i februari, gjorde en skiva i våras, och köpte en synth för att jag blev deppig."

Skivbolagsdirektören och saxofonisten **Jonas Kullhammar** om hur sista utbetalningen av långtidsstödet från Konstnärsnämnden inte blev till något behövligt krisstöd så här i coronatider.

Sidan 16.

ALLTID I SITUATION STHLM

9 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnär Jesper Waldersten.

10 Gata fram och tillbaka

Marin stadsvägen, Nacka.

29 Korsord

Lös månadens kryss.

30 Svepet

Mats Gustavsson tonsatte klockor, Filmfestivalen on demand, Boris Cueto Ortiz mot VM, Hyperinflation på Ekonomiska museet med mera.

32 Dåtid Sthlm

November 1947.

GATUPLANET

5 Säljaren

Ionel Zaharia, Häggvik.

14 Med egna ord

Säljarnas sidor – texter från gatan.

23 I gatuplanet

- Mats Pilotti, före detta säljare
- "Tramadol stort i förorten"
- Kvinnor i missbruk prioriteras
- 5 platser på Qjuren.

SITUATION

REDAKTION Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-54595390 **Reporter** Gerd Eriksson, gerd@situationsthlm.se, Maria Hagström, maria@situationsthlm.se (föräldrarledig), **Art Director** Johan Olsson **Webbredaktör** Jenny Lindroth **Medverkande fotografer och illustratörer** Anneli Hildonen, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se

Räckvidd 100 000 läsare (Orvesto konsument 2020:1) **Upplaga** 16 000 ex/mån (TS helår 2020) **ISSN**: 1400-4437 **LEDNING & ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-54595387

Address Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm **Tel** 08-54595381 **Fax** 08-6687909 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 25 59 89-6 bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-54595388 **Samordnare** Ingmar Olofsson, ingmar@situationsthlm.se, 08-54595381, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-54595381 **Telefonnummer distribution** 08-54595381 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8-15 **Organisationsnummer** 8024 11-1497 **Plusgiro/Bankgiro** pg. 28 19 18-3 bg. 5357-3259 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-54595394, Catharina Persson, catharina.persson@mediakraft.se, 070-977 20 20 Robert Wallner, robert.wallner@mediakraft.se, 070-992 53 43 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 660 kronor

E-post situationsthlm@pressdata.se **Tryck** V-TAB Vimmerby 2020 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

441 Tryckark 428

Ljuset lyser i mörkret,

OCH MÖRKRET HAR INTE ÖVERVUNNIT DET

Ur Bibeln, Johannesevangeliet 1:5

Tänd ett ljus!

*Till minne av nära och kära.
I bön och tacksamhet.
För egen eftertanke och ro.*

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

I Stockholm vistas enligt den senaste mätningen 7 247 hemlösa personer och av dessa lever 1 558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningssäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skri-varverkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Närmare 80 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

"Man får sträcka sig lite med legitimationen så de kommer åt QR-koden och kan hålla avstånd."

Ionel Zaharia

Hur märker du av den sociala distanseringen?

– Inte så mycket. När jag sitter och säljer tidningarna så är det ändå en och en halv, två meter till kunderna. Om de betalar med Swish kan det bli att man får sträcka sig lite med legitimationen så de kommer åt QR-koden och kan hålla avstånd.

Är det många som betalar med Swish?

– Ja, ganska många. Fler och fler. Det är så enkelt för dem.

Fick du några kommentarer från kunderna om 25-årsnumret.

– Inte många. Kanske från nån.

Ionel Zaharia har sålt tidningen vid Coop i Häggvik i "tio-tolv år". Han har skaffat sig många stamkunder.

Situationist "Dela gärna våra inlägg så hjälper du andra att hitta säljare."

Låt *Situation Sthlms* säljare bli en del av ditt sociala medieflöde. Följ oss på Instagram: @situationsthlm.

UR ARKIVET: # 260, APRIL 2019

Plötsligt går strömmen och staden blir strömlös på ett ögonblick, allt som behöver elektricitet för att fungera upphör att göra det. Vad händer i staden? **Samer Al Moubayed** har skapat **Furhat** – en av världens mest avancerade sociala

robotar. **Per Hellberg** har spelat på gatorna i stan i 57 år, **Terje Larsson** i 30 år, och de vet vad stockholmarna gillar att höra.

Nya socialborgarrådet **Jan Jönsson** (L) vill ändra stadens arbete med hemlöshet och bostadsborgarrådet **Dennis Wedin** (m) vill att det ska byggas fler billiga bostäder.

Trumpetaren **Goran Kajfeš** leder fem unika onsdagskvällar på Kulturhuset, *Bianca&Bianca* – ett *trottoardrama* går på teater Påfågeln och *Ayla* från Damaskus blev kvar här på grund av rösten.

Elisabet Eriksson är förste äggkock på Eggs Inc, och frisörstudent **Ida Juhlén** befanns sig i hörnet av Gustavslundsvägen/Vidängsvägen.

SAGT I SOCIALA MEDIER

INSTAGRAM @marycordts **Ståtlig och stark. Sälj på i ur och skur. Lycka till Jonny!**

FACEBOOK @Bittan Hansen **Kämpa på! Ni är stadens hjältar!**

FACEBOOK @Nyström Skrutts Tina **Vart så jävla glad idag när jag åkte till Borlänge. Såg att det stod en karl och sålde tidningar köpte en tidning för min sista peng och gav han.**

INSTAGRAM @bluffsen **Ni säljare är så beundransvärda, önskar att era dagar blir ljusare, ty ni sprider ljus och hopp!**

@misanthrope360 (via Instagram):

"Så. Då slipper jag gå runt och undra när lösvikt ska bli en grej igen. Kul!"

Förra numrets Brilljant, om butiken Hushållet som gjort sig av med alla förpackningar.

Ledare

Humor, jazz och döden

SENAST JAG TRÄFFADE Jonas Kullhammar var i december 2013 på Fasching i samband med att Jonas Kullhammar Quartet hade sin sista spelning. Det var mer än fullsatt. Och han höll några av de roligaste mellansnack jag hört en musiker leverera.

Så vi talade en del om humor nu. Han berättade att det finns mycket humor i slakten, både hans pappa och farfar är och var roliga, snabba i tanken. Så även hans farbröder.

–Jag tycker själv de där berättelserna är kul. Det påminner lite

om varför jag gillar att hålla på med musik, improvisationsbiten är det jag tycker är roligast med musik. Jag gillar detsamma med snacken.

Varför kvartetten bestämde sig för att sluta berodde på två saker – Jonas Kullhammar var trött på att vara bandleadare och sköta allt med bokningar, boka resor, skriva kontrakt, söka pengar.

– Jag var så färdig med det. Sen dess har jag inte haft nåt eget band.

Men den utlösande faktorn var att trummisen i bandet, Jonas Holgersson, beslutade sig för

att sluta spela och utbilda sig till polis. Vilket han i dag är.

VI HAR ALLTID, i någon form, försökt få med personer eller reportage som knyter an till allhelgona och döden i tidningen i just novembernumret. Jag minns särskilt en ambitiös fotograf i tidningens begynnelse, som till en detaljbild gav sig av till Hötorgshallen och fick en samling kaninhjärtan han sedan la i en skål och tog bild på.

Tyvär trycktes tidningen enbart i svartvit på den tiden, så mycket av

effekten uteblev.

I det här numret tittar vi på företeelsen filmade och websända begravingar. Och lokala pumpaodlare som har sin absoluta toppmånad just i november.

Vad vi ska göra med julnumret återstår att se.

Ulf Stolt
chefredaktör & ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

BRILJANT

Pumpaodlare

Karin Olausson, pumpaodlare på Ekerö.
November är hennes klart bästa månad.

– Jag odlar ungefär 17 olika sorter. Förutom den vanliga halloweenpumpen, Jack O'Lantern, är det bland annat butternut, spagettipumpa, Blaze, Atlantic Giant, Big Max och en jag kallar för Digital Camo, för att skalet ser ut som en pixlad bild.

– Det är lätt att odla pumpa, den behöver bara vatten, näring och värme. Eftersom jag har kaniner så bidrar de med näring. Alla pumpor går att äta, de är bara mer eller mindre söta. En pumpa kan väga över hundra kilo, min största i år vägde tio kilo.

– Egentligen är det här med pumporna bara en sidogrej i mitt andra odlande. Men förra året fick den lokala Coop-butiken mitt överskott till Halloween. I år har de fått ungefär 180 kilo pumpor, som jag precis levererat.

– Min familj var och är mycket i USA och jag var fascinerad av deras halloween-firande och ville fortsätta det här hemma. Varje år köpte jag två pumpor och satte ut. Sen var det en annan odlare här på Ekerö som fick odla på vår mark, då fick jag pumpor av honom. Sen började jag odla själv.

– Jag sätter fortfarande ut två pumpor, en med den klassiska gubben och så en med nåt slags motiv. Inspiration får jag från Kalle Anka-tidningar, där är det mycket pumpor. När man skär i pumpa gäller det att ha vass kniv. Och när jag gör mönster eller motiv skär jag inte igenom väggen på pumpan utan tar bara bort det yttre skalet. Då lyser det fint sen genom pumpans kött.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

HUVUDSTAN

4

divisionen spelar Banjul FC i nästa säsong. De började i division 7 och har gått rakt igenom Stockholms fotbollförbunds seriesystem. De flesta spelarna har sina rötter i Gambia, men alla spelare är välkomna. Hemmaplan är Knutby BP och Banjul FC spelar i rött och svart.

18

stationer till blir det i Stockholms nya tunnelbanesystem. Några av dem är Sickla, Hagastaden och Slakthusområdet. 2030 är utbyggnaden klar och då finns det totalt 118 stationer.

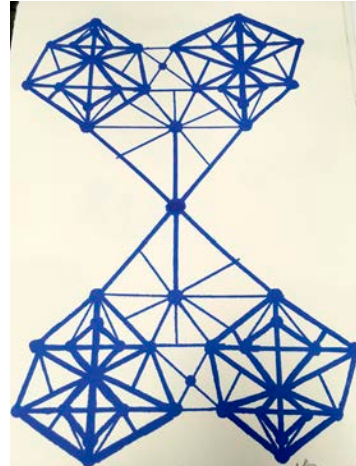
Två kvinnor ställer ut om livets mening

KONST I november öppnar utställningen "Från mörker till ljus" i Skarpnäcks kulturhus med verk av Kicki Gustavsson Tjernell och Kajsa Anttila. De har både ett förflutet med hemlöshet, missbruk och fängelsevistelser. Nu ställer de ut 12 verk om mening och plats bortom boendefrågor, medicin och pengar.

– En av mina geometriska figurer kallar jag för de glada badande. I ett annat verk är det ansikten som pratar med varandra, säger Kajsa Anttila.

Deras konst i screentryck har växt fram i samarbete med boendestöd-jaren och formgivaren Karl-Johan Englund. Genom att jobba med form och färg har de fått utmana sin självkänsla och sitt dåliga självförtroende och samtidigt lärt sig hantverket.

Kajsa Anttilas verk är geometriska figurer och ansikten. Kicki Gustavsson Tjernell har bland annat gjort en abstrakt fisk – en torsk. Som en

symbol för att hon i sitt liv varit torsk på droger.

– Det här är det bästa jag gjort i hela mitt liv. Jag har alltid varit intresserad av konst och att uttrycka mig via händerna, i fängelset höll jag på

med möbelsnickeri och läderarbeten.

FOTNOT: Vernissage 7 november mellan 12 och 15, utställningen pågår till 12 december.

GERD ERIKSSON

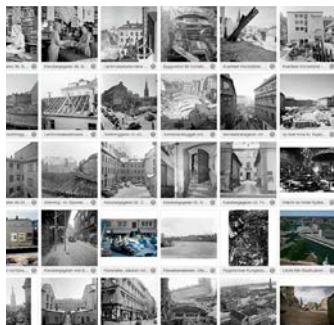
"Tänk utanför boxen. Över 50 procent av alla katter är överviktiga och i den statistiken är innekatter överrepresenterade."

Husdjursagronom Åsa Dufva, om vikten av att aktivera husdjuren som införskaffades vid hemarbetet under pandemin, nu när människor mer och mer återgår till jobbet och lämnar djuren ensamma.

En dag i stadens arkiv

FOTO I arkiven finns det som är en länk mellan dåtid, nutid och framtid. Temat i årets Arkivens dag är "Svart på vitt" och handlar om fotografier.

I Stads museets arkiv finns fotografier som på olika sätt berättar

DIGITALA STADSMUSEET

om oss och staden. Under Arkivens dag får man träffa en fotoarkivarie som berättar och visar deras digitala fotosamling och hur man själv kan söka i den. Två fototekniker är också för plats för att prata om hur digitaliseringen gått till. Och Stads museets egen fotograf berättar om hur han dokumenterar dagens Stockholm.

Även Stadsarkivet på Liljeholmen öppnar upp sina arkiv. Där ger en antikvarie handfasta råd och tips på hur man bäst förvarar sina analoga fotografier för eftervärlden.

FOTNOT: Arkivens dag, lördag 14 november.

GERD ERIKSSON

Sida vid sida i gallerian

HANDEL Bridge i Kista Galleria är en plats där småföretagare och entreprenörer i Stockholm kan visa upp sina produkter eller låta sig inspireras av andra och varandra. Det är också en plats som ska överbrygga gapet mellan innerstan och förorten genom att ta vara på förortens potential och kompetens. Bakom satsningen står affärsnätverket Bling.

– Jag är övertygad om att lokala handlare mycket väl kan blomstra sida vid sida med stora butikskedjor i en galleria. Det kräver att småföretagare vågar satsa. Folk i Järva behöver förebilder för att våga ta steget. Därför är Bridge så viktig, säger

Deqa Abukar i Bling.

Just nu på Bridge finns företag med somaliska hemmaklänningar, ekologisk handgjord skägglolja, veganska hudvårdsprodukter och unisexklockor med arabiska siffror.

GERD ERIKSSON

MAN VET
JU INTE VEM
SOM ÄR FÖRKYLD
LÄNGRE BLAND
ALLT KOKAIN

Marinstadsvägen, Nacka 11.19-11.57

Villor på vattnet, på en lyktstolpe jagas medverkande till ett tv-program, en man i vitt linne passerar i båda riktningar, en amerikanare får inte rum i parkeringsrutan och två hantverkare tycks inte dela på bördan. Marinstadsvägen ligger granne med en urskog.

TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG

PÅ EN LYKTSTOLPE intill gångvägen vid de första husen på vattnet man möter om man kommer gående mot Marinstadsvägen utmed strandpromenaden från Svindersviks brygghus, sitter en lapp från ett produktionsbolag. De söker deltagare till en ny säsong av programmet "Vem bor här" – man ska bo "häftigt, annorlunda, coolt, stilrent eller bara ha sin helt egna stil. Minst 3 rok".

Två enplans trähus. Badstege ner i vattnet. Båtplats intill. På däck utmed ena gaveln en liten kryddträdgård odlad i lådor.

En ung man i vitt linne löper förbi, han har en vattenflaska i vänster hand.

Husen bakom dem – en tvåvånings trävilla med vävt grått tak närmast. Två vita däckstolar i plast, en livboj på väggen. Utanför det ett vitt tvåvåningshus med en byggnad på taket – kan det vara en bastu? – och en ribbåt förtöjd utmed däckat. Två grillar – en kamado och en vanlig, fyra blomlådor, två krukor, badstegen lite avskild ut mot viken vid sidan av huset.

FRAMFÖR DE NYLIGEN byggda sjövillorna som är förankrade kring två T-bryggor, ett lägenhetshus i sex våningar. Huset har en lutande form av hänsyn till solens gång, den omgivande marken och berget

bakom. Glasade balkonger omsluter huset utmed tre sidor.

Under huset parkeringsplatser. Genom den öppna infarten till parkeringen vid nummer 3 noterar jag en svart bil – av motorintresserad ungdom klassificerad som en "amerikanare" – som sticker fram motorhuvu en bit framför parkeringsrutan. Två hantverkare som kommer gående från gästparkeringen intill – en av dem bär en femlitershink med färg i ena handen, en stege i den andra, den andre av dem bär ingenting – kommenterar bilen. Sedan trycker han som inte bär på någonting på dörröppnaren på väggen vid nummer

fem och de går in där.

På en informationstavla vid gästparkeringen kan man läsa om sjövillorna, att stommen är byggd av oorganiska material där det bärande stomsystemet är uppbyggt av förzinkade stålprofiler, att husen är placerade på flytkroppar som klarar 100 år utan underhåll och att husen är säkert förankrade vid pirerna oavsett vattenstånd, isförhållanden eller vindar.

PÅ RÄCKET TILL den byggda strandpromenaden av trä som följer förbi båtplatserna där området med sjövillorna tar slut, har sällskapet Rädda

Ryssbergen satt upp information om Ryssbergen – den orörda urskogen intill med höga berg, sprickdalar och branter mot vattnet, de äldsta tallarna är över 400 år gamla. Bland den döda veden i urskogen – där finns både så kallade torrakor och lågor – lever flera rödlistade arter och signalarter.

Grindarna ner till pirerna med sjövillorna är stängda. En dörr öppnas nere i ett av husen. Man med portfölj går, kvinna i ledig hemjobbarkostym stänger dörren efter honom och släcker samtidigt utebelysningen.

Mannen i vitt linne löper förbi igen, nu på väg åt andra hållet. 📍

Håkan Axelsson är egentligen transportchef på Fonus i Stockholm, men i samband med corona blev det hans uppgift att rigga livesända begravningar. Det har varit etiska ställningstaganden och tekniska utmaningar på vägen. Men filmade begravningar är här för att stanna. **TEXT GERD ERIKSSON FOTO MAGNUS SANDBERG**

FILMADE FARVÅL

Premiär för Fonus direktsända begravningar var i Heliga korsets kapell på Skogskyrkogården den 1 april i år. Det var Håkan Axelsson som riggade filmtrustningen. En mobilkamera på stativ placerad snett från sidan framme vid koret. Själv stod han längst bak och följde sändningen via sin mobil och med öronsnäcka.

– Det här med att filma var något vi tvingades börja med snabbt för att släktingar och vänner skulle kunna vara med på distans. Vissa fredagar under maj och juni hade vi elva-tolv livesända begravningar. Nu börjar det plana ut något. Och det är klart att jag i den bästa av världar så klart hade velat få tips av både en filmare och en ljudspecialist innan vi började erbjuda filmning.

Han säger att en begravning är så mycket här och nu.

Det finns inga reprisar och filmerna från begravningen sparas inte. Han tycker att han och kollegorna lärt sig mycket om kamera-vinklar, ljud och direktsändning varefter.

Ljudet har varit den största utmaningen.

– Jag insåg efter några filmningar att vi behövde placera den externa micken på annan plats än mobilkameran. Vi fick jaga rätt på utrustning som i de flesta fall var restnoterad, bland annat en ovanlig adapter för att mobilen och micken skulle funka ihop. Till slut hittade vi ett gäng på en fotobutik i Karlstad och köpte hela lagret.

ATT BEGRAVNINGEN SÄNDS via Zoom har också varit en begränsning ljudmässigt, eftersom det egentligen är en mötesplattform som inte är gjord för att filtrera ljud runtomkring.

Ljuset, har det varit nåt problem med det?

– Nej, det har det inte. Trots att det ibland är ganska mörkt i vissa kyrkor och kapell så är mobilkamerorna så bra att de klarar det.

En helt annan svårighet med att filma från en begravning, menar han, är att vi ofta är spontana i sorgen. Om någon plöts-

JAG VILL INTE ATT UTVECKLINGEN SKA GÅ MOT ATT BEGRAVNINGEN SKA BLI NÅT SLAGS EVENT.

ligt vill säga några väl valda och inte står där micken är placerad så hörs inget.

Håkan Axelsson och hans kollegor har pratat om att ha en mygga på officianten och sedan en allmän mikrofon någon annanstans. Men då behövs ett litet mixerbord och där är de inte riktigt än. Däremot är filmade begravningar en företeelse som definitivt kommit för att stanna.

– Det var nåt vi hade pratat om innan corona. Nu kom det snabbare än väntat. Vi från begravningsbyrån är egentligen ceremonivårdar under en begravning och ska se till att allt är ordnat och fixat med kista och blommor och ta emot anhöriga och gäster.

Det här med filmningen är ett extra moment som så klart är lite tekniskt pirrigt.

I VISSA KAPELL och kyrkor är det problem med mottagningen på grund av tjocka väggar, omgivande skog eller bara själva läget.

Bland andra Skogskapellet på Skogskyrkogården, Hedvig Eleonora på Östermalm och Österhaninge kyrka är svårfilmade. Det har han löst genom att ibland ha en dörr öppen, eller ställa kameran nära ett fönster.

Vid ingången på en direktsänd begravning står en skylt med bild av en filmklappa med texten: "Ceremonin direktsänds".

Finns det de som inte vill vara med på bild?

– Ja, men sällan. Och då kan vi meddela var de ska sitta. Numera filmar vi aldrig sista avskedet framme vid kistan utan att ha stämt av med familjen. Många tycker att det är en väldigt personlig sak.

Sändningen görs från en enda kamera-vinkel, men ibland har det hänt att Håkan Axelsson tagit ner mobilkameran från sitt stativ och filmat blommorna runt kistan. Eller en anhörig som velat säga något direkt in i kameran till de som inte är på plats.

– Men jag vill inte att utvecklingen ska gå mot att begravningen ska bli nåt slags event bara för att vi filmar. Inte heller att det ska bli ett sätt för oss alla att välja att distansera oss från döden och sorgen. Begravningen är en rit och sorgen behöver få ta plats och få komma fram. 📍

HÅKAN AXELSSON GÖR: Transportchef på Fonus Stockholm och administratör för livestreaming i Stockholms län. **AKTUELL:** Att fortsätta utveckla möjligheten till ännu bättre direktsändningar från begravningar.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Hittade en CD

● Äntligen fick jag tag på en cd med Torsten Flinck i dag när jag var ute för att köpa en cd-skiva. När han sjunger "Jag blev inte sjuk", den sången sjunger han med sådan kraftig känsla. Minns då han, jag och Ronny satt nere vid vattnet, han väntade på Micke P, vi satt och pratade om att skriva dikter med mera. Nu var det ett bra tag sedan jag såg honom.

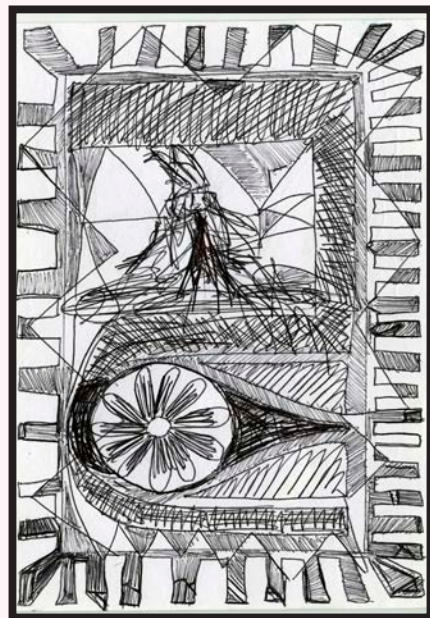
LENA OCH RONNY FREIJ

Två korta

● En tjej kommer fram till mig och berättar att den här har jag kommit på själv: "om en abborre och en mört försöker att para sig, vad blir det då?". "Abort!".

● Varför får jag inte prata till punkt om någon frågar mig om något? Kan det bero på att mitt svar inte stämmer med frågestäl-larens egen åsikt?

DAGGE

Vetenskap

● När jag hittar gråstenen då är han marken, jag himmelen och den moderna kvinnan, konstens härskarinna. Visar oss tillbaka till pilträdet, förvisar oss på livstid och kastar eldnät som sveder skinnen och tynger oss ner i ruiner av djup, djup vanmakt. Hur många är utvägarna ur mörkrets rike? (Riskzon åtta)

TEXT OCH ILLUSTRATION: LO

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM
@situationsthlm

På en bänk 11 oktober

● En vacker höstdag satt bara du och jag på en av bänkarna i Lasses Park. Vi satt i tunna kläder, trots 11 oktober, otroligt att det inte är så kallt. Ingen behöver drama nu för vi har en lägenhet både jag och du. När vi suttit tills solen försvinner så ska vi gå ner till bänkarna där man kan se rakt över till Gamla Stan, det är fredag och det blir sol länge den här dan. Efter ett par timmar är värmen fortfarande varm sen vi kom hit, när vi vänder om dyker Peter och Lena upp. Vi pratar, dom följer oss samtidigt berättar dom, "åh om vi hade en svit på ett lyxhotell, se alla andra som bor där, vilken lycka". Men drömmar på dagen har man ibland, och nu ska vi promenera till Söder Mälarstrand. Oktober och värme, helt magiskt. För det borde inte vara så varmt nu. I oktober kommer det ibland snö Men jag tror vi får dröja med det. "Vad säger du?". Lena svarar direkt på sin dialekt – "Jae, ja veit inte Leina", sen backar vi bandet till 1995. Då var vi på samma behandlingshem. Gud det dröjde 20 år innan vi möttes här i Stockholm Ja, det var det året min son blev omhändertagen. Kommer så väl ihåg den dagen, tårar, ångest, ont i magen. Det var en plåga, men i dag bor han i Malmö med sambo. Jag har tre söner och jag är stolt över alla tre.

LENA FREIJ

UTSTÄLLNING

AVTRYCKAREN

150 ÅR AV POLISFOTOGRAFI

GUIDADE VISNINGAR
ONSDAGAR, LÖRDAGAR
& SÖNDAGAR KL 15.00

Polismuseet

polismuseet.se

● Har speglarna blivit överflödiga i vårt moderna egoistiska samhälle?

JARMO

Värma fingrarna över lågorna

● Höstlöv singlar brunt, orange trasigt fläckande. Dropp av väta i luften den klara. Sinnet vaknar och drar in luften av multen mark. Det knäpper i gruset. Från träden faller ollon och kastanjer. Snart kan vi tända lyktorna i parken och värma fingrarna över lågorna.

LO

Själar till tröst

● Mjuka rörelser över min kind, dina ögon granskar "Vad söt du är". Smeker mig med rösten och glömmet snart bort all sorg, undviker att nämna såret, Lutar oss mot glädjen i höstsolen, i kjolens fladdrande färger och att vi är flera själar som slagit oss samman till tröst.

LO

ILLUSTRATION: LO

INGEN VÄLJER ETT LIV PÅ GATAN

MEN VÅRA SÄLJARE ARBETAR FÖR ATT TA SIG DÄRIFRÅN

SITUATION
S T H L M

Snake city blues

.....

För ganska exakt 20 år sedan satsade den då 22-årige tenorsaxofonisten Jonas Kullhammar alla sina besparingar på en liveinspelning med sin kvartett under två dagar på Glenn Miller Café. Det blev den första utgivningen på egna bolaget Moserobie, ett bolag som sedan dess utvecklats till landets kanske viktigaste jazzetikett. I studion på nedervåningen i sufferänghuset i Orminge har corona satt sina spår i ordningen. Och ännu mera i Jonas Kullhammars kreativitet. Men hösten börjar kanske arta sig. TEXT ULF STOLT FOTO ANNELI HILDONEN

.....

Shamookerin'

MATR

Det står ett tenorsaxofoncase med en ganska välberest bagagetag på, lutad mot väggen i hallen.

Jonas Kullhammar har precis kommit hem efter en tvåveckors turné där han spelat i Slovenien och Norge. Och därför behövt genomföra sammanlagt fyra coronatester under samma tid. Och rest dyrt – en tur och returbiljett till Trondheim kostar i dessa tider 7 000 kronor, mot kanske 1 500 i vanliga fall.

På köksbänken i radhuset står en för hemmabruk aningen avancerad espressomaskin – tryckmätare och reglage, kvarn till bönorna, stål och krom. Han berättar att han tidigt lärde sig av Anders Burman, legendarisk producent på Atlantis-studio på Karlbergsvägen, att ska man ha en bra studio så måste det finnas bra kaffe.

– Jag har ingen riktigt bra studio ännu, men väldigt bra kaffe.

Hans skivbolag Moserobie fyller 20 år i år.

Kommande skiva som är på tryck – Johan Lindström septetts andra skiva – har katalognummer 125. Utöver det har han också givit ut två boxar och en samlingskiva.

– Det är en ganska rejäl utgivning på 20 år.

När musikmagasinet Lira i sitt höstnummer i år listade de 100 mest betydande svenska jazzskivorna genom tiderna, hade Jonas Kullhammars skivbolag med nio titlar på listan. Numera upplösta Jonas Kullhammar Quartets skiva *Plays loud for the people* rankades högst av bolagets skivor,

på nionde plats.

– Min fru tipsade mig att jag skulle räkna bort alla skivor som kom ut före år 2000, då bolaget startade. Vad som blir kvar då på listan är att Moserobie står för 20 procent

ATT SPELA SAXOFON

– Varför jag tror att saxofon passade för mig – det är en ton i taget. Och det funkar för mig. Så bas funkar någotsånär, men gitarr eller piano och göra en grej med högerhanden och en annan med vänsterhanden, det klickar inte alls. Trummor är ok också. Jag kan få ut nåt musikaliskt ur det mesta jag har här, utom gitarr och fiol.

– Sax är ett grepp för en ton, även om jag använder båda händerna. Sax är ett jätteenkelt instrument egentligen. Folk tror att jag skojar när jag säger det, men det ligger enkelt i händerna.

Det sålde så pass bra att skivorna i princip gick ihop ekonomiskt från dag ett när de släpptes. Plus att det var kul – jag var ung och fräsch och hade energi, som jag inte har längre.

av det som getts ut sen dess. Men såna där listor är ju också liksom...

Allting Moserobie började med två inspelade kvällar med Jonas Kullhammar Quartet på Glenn Miller Café. Han hade sparat ihop pengar till inspelningen, en god vän hjälpte till med formgivningen av skivomslaget och någon gång i september eller oktober – han minns inte exakt när i dag – kom lådorna med 1 000 exemplar av Jonas Kullhammar Quartets debutskiva *Salut*.

– Jag hade flax, det gick väldigt bra. I dag är 1 000 ex. väldigt mycket för en cd, men då var det ganska standard. Det här var före – eller efter – vinyl.

Skivan fick fina recensioner och de första 1 000 exemplaren sålde slut och han tryckte nytt.

– Jag turnerade mycket då och sprang runt i skivaffärer. Jag hade alltid med mig skivor, gick till de lokala butikerna och försökte få dem att ta in.

Utgivningen tog fart. Moserobie fick snabbt ett rykte om sig bland både svenska

jazzmusiker och skivköpare att vara ett bolag i framkant. Första året gavs en skiva ut, andra året två skivor.

– Sen drog det iväg. 2004 tror jag att jag gav ut 15 plattor, det är rekordet på ett år. Det var sånt flow då, och det sålde så pass bra att skivorna i princip gick ihop ekonomiskt från dag ett när de släpptes. Plus att det var kul – jag var ung och fräsch och hade energi, som jag inte har längre.

Anledningen till att han startade eget skivbolag var att han från början ville ha kontroll, kunna göra det personligt, få bestämma allt.

– Det var mycket så då att ett jazzskivomslag ska vara en musiker på omslaget med sitt instrument, det ska va minst en standardlåt med. Jag ville göra annat. Både med musiken och omslagen.

Jonas Kullhammar pekar på den blå tapeten på köksväggen bredvid.

– Det är framför den som omslagsbilden till *Från och med herr Jonas Kullhammar*, den i skägg och randig morgonrock, är tagen.

INGENTING AV ALL den musik som Moserobie givit ut under åren finns tillgänglig på Spotify.

Det är andra tider nu. Människors sätt att lyssna på musik är inte detsamma som det var när bolaget startade. Och det han ger ut är smal musik.

Jonas Kullhammar berättar om kollegor som har miljoner spelningar på Spotify och som "tjänar en del pengar på det".

– Då har de hamnat på nån spellista. Det är inte kopplat till nåt annat än att det spelas. De flesta som har lyssnat på det har ingen aning om vad det är, eller bryr sig om vad de hör. För det är inte så att de här kollegorna har tio gånger fler spelningar, eller att det kommer fyrtyo gånger fler människor och ser dem.

– Jag tycker att det blir en nedgradering ►

Stamookenin'

mookenin'

TRIARCH
MOOD MUSIC IS AN
EMPLOYEE-OWNED COMPANY

Jag vill ha så mycket utrymme som möjligt, känna mig så delaktig som möjligt. Och ju fler man är... jag får inte lika stor kick, helt enkelt. Ego.

av musikens värde. Och det är därför jag inte vill vara med på det. Det håller liksom inte.

Förutom några boxar, eller sådant som bara är släppt på vinyl, så finns Moserobies musik tillgänglig på iTunes.

- Det är för att jag har ett direktavtal med Apple, jag var en av de första när iTunes kom som hoppade på det tåget - för då var jag ju ung och fräsch och ville vara med på det här nya.

- Det rör sig kanske om några tusenlappar per år. Men jag säljer ju en del musik där också.

Han hoppas att det ska mynna ut i nåt vettigt med den här streaminggrejen "så att det även kan va hyffsad business för oss små att finnas med där".

- För om man ska kunna göra en skiva ordentligt - spela in ordentligt, alla medverkande ska få vettigt betalt, det existerar inte inom den musikgenre jag håller på med, om man ska gå med på de villkoren. Då får jag ge bort det bara, och sen ta igen det på att vara ute och spela live. Bara det att hur ser det ut nu...

När coronapandemin drog igång på riktigt i början av mars, var Jonas Kullhammar på turné med bassisten Torbjörn Zetterbergs band.

- Då fattade jag inte riktigt allvaret i det. Och jag hade typ bästa året i mitt liv med bokningar. Förra året var ok, men jag hade mycket att se fram emot i år - festivaler i Europa med kul sammansättningar. Skulle åkt till Etiopien nu i oktober med Gorans (Kajfeš, red. anm.) band. Och jag skulle gjort en liveskiva i Danmark med organis-

ten Caesar Frazier, som var Marvin Gayes kapellmästare.

Under en lång period låg saxofonen i delar i sitt fodral, han rörde den inte. Han har sedan dess jobbat lite med musikskolan Musikania, som han är en av initiativtagarna till. Det har gett en liten inkomst.

- Jag har haft ett långtidsstipendium från Konstnärsnämnden som var sista året i år.

Som jag i och för sig redan hade bränt - jag fick pengarna i februari, gjorde en skiva som kom i våras, och köpte en synth för att jag blev deppig... så de pengarna har inte varit nån krishjälp direkt...

Jonas Kullhammar ler lite urskuldande. Rycker lätt på axlarna. Och berättar att det varit en lite intressant tid också, att han lärt sig en del om sig själv.

– Precis när det drog igång mailade och messade jag kompisar – i och med att jag har studio – att ”ska vi ses i min studio nu och spela in”. Jag kom igång. Sen blev jag sjuk själv i slutet av mars, efter det gick luften ur mig totalt.

– Det är väl senaste månaden, då jag fått börja spela igen, som jag känner att det vänder. Jag önskar att jag kunde hanterat det som vissa kollegor, som är superproduktiva, skriver en massa musik. Jag har inte gjort ett skit. Ingenting. Det finns inga ”coronasessions” som jag kan spela in sen med alla mästerverk jag spottat ur mig under den här tiden. Det är snarare ”kommer han nånsin att bli bra igen...”.

Jag har inte gjort ett skit. Ingenting. Det finns inga ”coronasessions” som jag kan spela in sen med alla mästerverk jag spottat ur mig under den här tiden.

Första spelningen efter turnén med Torbjörn Zetterberg var 6 juni, på Fasching inför 30 personer och streaming.

Hur påverkade den plötsliga frånvaron av jobb själva speltekniken?

– Nu när jag spelat mycket är jag i superform igen. När jag var i 25-årsåldern, om jag höll upp en vecka var det en lång startsträcka, men nu känns det ok.

– Det svåra var ju lusten, som var helt död. Jag kände det även inför spelningar – ”vad ska det bli av det här...” – riktigt Lars Norén-depp.

För hans del kräver kreativiteten att han befinner sig i musiken, att han har jobb och får impulser av spelet.

– Men jag har polare, amerikanska kollegor jag ser upp till, som gjort hur mycket bra grejer som helst. De jobbar på, skriver, spelar in. Vissa blir ju triggade av sånt här.

– Jag måste ha grejer att göra för att må bra. Och jag är ganska bra på att se till att ha grejer att göra. Men här blev det nåt slags krasch där jag tappade lusten.

För elva år sedan försökte han sig på att ta ett sabbatsår från musiken.

– Det var då jag lärde mig att för mig är det sämsta att inte ha nånting att göra. Jag gick in i världens depression efter det. Det

passar mig att vara igång, jag behöver det. Och det är inte så att jag tvivlar på den insikten efter det här.

I STUDIO BAKOM dörren till höger efter den svängda trappan ser det ut ungefär som man kan tänka sig att det skulle gjort hemma hos Professor Balthazar, om han råkat vara tenorsaxofonist och skivbolagsdirektör.

Han pekar på den nyköpta synthen. Jag frågar vad planen med den var.

– Inga planer alls, egentligen. Mer än att jag länge varit sugen på en sån. Och så har vi haft en session – jag, Johan Lindström och Daniel Bingert, hemma hos Daniel. Där vi sågs en kväll, lagade mat och spelade in,

alla spelade synthar.

– Bitvis blev det väldigt bra. Men om det kommer bli nåt av det vet jag inte, det var precis i början av corona. Det fanns inga tankar alls bakom, mer än att vi skulle ha kul. Men det blev ett par timmar musik.

Det står ett trumset i hörnet, en kontrabas med två strängar intill det, ett piano, en orgel, basar i ett ställ, gitarrer på väggen, förstärkare, stativ, mikrofoner, en stor gonggong – ”Bonzo” Bonham-style – framför gardinerna. Plus varianter av klarinetter och saxofoner och ännu mer saxofoner, och så några till saxofoner.

– Det är kring trettiofem, tror jag. Jag är väl inte riktigt frisk vad det gäller det... men jag spelar på alla i stort sett, kanske är det nån enstaka som aldrig lämnat hemmet.

Vi talar om vad det är i musicerandet som driver honom, försöker precisera den där kicken som uppstår när allting bara fungerar.

– Det sker ju inte så ofta. Men när det sker så är det ju då, om nån gång, man blir påmind varför man håller på.

– Jag har bara varit med om det i jazzsammanhang. I alla andra sammanhang är det ju mer eller mindre förutbestämt, även om det kan ske små variationer.

Mycket av Jonas Kullhammars musicerande handlar om improvisation.

– Det kan uppstå helt magiska grejer, ackordföljder eller sånt och man känner ”fan, vad coolt” Och så fastnar den där ackordföljden och man vill göra det igen. Och så görs det igen Och då är magin helt borta. För nu har vi bestämt att det här ska ske.

– Jag får en betydligt större tillfredställelse av att känna delaktighet i nåt som faktiskt blir nånting. Det är också en av anledningarna till att jag inte spelar så mycket storband längre, jag känner att jag vill ha så mycket utrymme som möjligt, känna mig så delaktig som möjligt. Och ju fler man är... jag får inte lika stor kick, helt enkelt. Ego.

Handlar det om att utsätta sig själv för risken att misslyckas?

– Ja. Man vill ju att folk ska tycka om det. Man är ju inte helt kompromisslös och skiter i alla andra, jag vill ju att folk ska gilla det jag gör. Men jag försöker ju inte lista ut vad dom tycker om, utan jag vill ju göra nåt som jag tycker om, och hoppas att de tycker om samma sak.

Är det en viktig distinktion för dig – musikerns ansvar kontra publikens förväntan?

– Jag tycker det. Jag har ju varit med i många konstellationer och tillfällen där bandleadaren tittar ut över publiken och gör en bedömning av vad de vill ha. Det tycker jag är att se ner på sin publik.

– Man ska göra det man själv tycker om. Jag försöker spela den musik jag tycker om. Fast jag är min egen värsta kritiker så grundar sig ju den i vad jag tycker om. Man ska fråga sig själv ”vad vill jag ge?”. Sen får folk skylla sig själva om de inte vill ha det. 📍

JONAS KULLHAMMAR

FÖDD: 2 september 1978 i Nacka, vuxit upp i Björknäs.

GÖR: Saxofonist, skivbolagsdirektör, kompositör, producent, och amatörgrillmästare: ”Jag har åtta grillar på landet. Och en amerikansk rök som det behövdes lyftkran för att få upp på tomten”.

AKTUELL: Hans skivbolag Moserobie fyller 20 år i år. Bolagets motto lyder: ”To provide a way of distribution of independent jazz music. To be an alternative to some of the regular record labels and their attitude towards musicians. To support and assist musicians to produce their own albums, independently. To invest the profit from record sales in future releases. To save the world through good music”.

Alla har rätt till en bostad

Rätten till bostad är stadgad såväl i FN:s konvention om mänskliga rättigheter som i svensk grundlag. Trots det lever minst 33 000 personer i hemlöshet i Sverige idag. Vi vill förändra det. Därför stöttar vi sedan många år Situation Sthlm i syfte att bidra till en bättre boendesituation för hemlösa och socialt utsatta människor.

Tack för att du också gör det!

SBAB!

I GATUPLANET

20

fler uttryckningar åkte region Stockholms psykiatriambulans på i september i år, totalt 193 stycken, jämfört med samma månad förra året. Psykiatriambulansen kommer till patienter som mår akut psykiskt dåligt. Det kan handla om en överdos eller när SOS Alarm bedömer att det finns risk för självmord.

Psykiatriambulansen är i drift varje dag mellan 14.00 och 02.00.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

"Tack för att just du stod på Centralstationen så att jag kunde köpa tidningen. Fint reportage om dig, coolt att kunna spela kyrkorgel."

"Sitter i solen och läser om guldbron. Intressanta reportage och fina bilder. Och som grädde på moset har jag lärt mig "QR-koda".

"Jag hann aldrig läsa tidningen på tåget som planerat så nu har jag något att se fram emot i veckan."

Vill berätta att jag verkligen gillar tidningen, så många intressanta berättelser och livsöden."

Svar förmedlas till respektive säljare.

GATUSLANG

"Trappsniigel"

Under ett antal år hade säljaren Kjell Sandin en vinjett på säljarnas sidor kallad Gatans lexikon. Och enligt det betyder trappsniigel brevbärare. Ibland ringde han in sina alster från baren på Ålandsbåten. Han avled 2001.

JOHAN OLSSON

Mats Pilotti sålde Situation Sthlm i nio år. Men för två år sedan fick han jobb via Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten. Nu ser han till att det är rent i Gamla stan.

Vad gör du på ditt arbete?

– Jag tömmer alla papperskorgar på övre delen av Gamla stan. Det är bland annat på Slottsbacken, Stora Torget, Svartmannagatan, Köpmansgränd och Själagårdsgatan. Sen kör jag också en fimpmaskin ibland, det är en slags

stor dammsugare som suger upp både cigarettfimpar och småskräp. Den brukar imponera på folk.

Vilka papperskorgar är oftast fulla?

– De på Svartmannagatan och Köpmansgränd, för där slänger boende hushållssopor.

De vågar inte slänga inne på gårdarna för att det finns råttor.

Vad är det bästa med ditt jobb?

– Att det är fritt och att jag får vara ute hela dagarna. Och att jag kan betala av mina skulder, även om lönen inte är superhög.

GERD ERIKSSON

Under de senaste fem åren har både tillgång och efterfrågan på kristalliserat metaamfetamin i Stockholm ökat, vilket oroar narkotikapolis Lennart Karlsson.

God tillgång på narkotika i Stockholm – Tramadol och metaamfetamin ökar, fentanyl minskar

FÖR NÅGON MÅNAD sedan kom publikationen *Europeisk narkotikareport 2020*.

Den visar att tillgången på narkotika fortsätter att vara hög i Europa, trots att det gjorts stora beslag av både kokain och heroin.

Men hur ser det ut på Stockholms gator?

Situation Sthlm har pratat med narkotikapolis Lennart Karlsson som jobbat 15 år i Söderort, 15 år i City och numer är i norrort. På frågan om narkotikaläget i Stockholm i dag och vad som finns att få tag på säger han att där finns allt och lite till.

Tillgången är större än för tio år sedan.

Där finns cannabis, amfetamin, kokain, heroin och narkotikaklassade läkemedel. Men en drog ökar mer än någon annan.

– Det är tramadol, som används

Lennart Karlsson

både av ungdomar och tunga missbrukare. Man skulle kunna säga att det är en ny folkhemsdrog.

Antingen används den för att bli glad och uppgigad eller som lindring för den som är sliten och har ont i själen. Den finns att få tag i överallt, både på gatan och på nätet.

Tramadol är ett narkotikaklassat läkemedel som tillhör gruppen opioider. Det används inom sjukvården för smärtlindring. Och Lennart Karlsson tror att ökningen av tramadol beror på att den i många länder inte varit narkotikaklassad tidigare.

Sedan har den också en hög tillgänglighet just för att den används inom vården.

Han ser också ökad användning av

amfetamin i Stockholm. Men det som oroar honom mer än något annat är att både tillgången och efterfrågan på kristalliserat metaamfetamin ökat de senaste fem åren.

– Det är det mest potenta amfetaminet och enormt beroendeframkallande. Tidigare kunde vi hitta hekton med kristalliserat metaamfetamin, nu är det frågan om kilon. Får vi en ökning av det står vi inför en totalkatastrof både vad gäller skador och dödlighet.

"Tidigare kunde vi hitta hekton med kristalliserat metaamfetamin, nu är det frågan om kilon."

Lennart Karlsson

Något som det däremot varit tillbakagång på senaste åren är fentanyler, som också är ett smärtstillande läkemedel i gruppen opiater. Lennart Karlsson säger att det var ett gigantiskt problem med fentanyler som såldes på nätet för några år sedan. Men att polisen i Stockholm tack vare riktade insatser lyckades sätta stopp för det.

CANNABIS AVTOG TILLFÄLLIGT under coronapandemin i våras och somras.

Lennart Karlsson menar att det främst handlade om att det inte gick att använda persontransporter längre, eftersom många gränser var stängda. De organiserade större transporter fick sig också en törn, men i gengäld ökade postförsändelserna med cannabis.

– Det blev ett kortare stopp i flödet som gjorde att det blev tre gånger

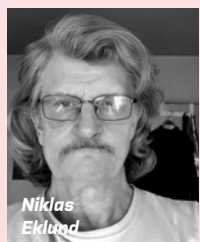
"Tramadol stort i förorten"

PÅ BRUKARFÖRENINGEN i Stockholm menar man att Tramadol är stort bland ungdomar i förorten. Tramadol är en opiod och är i grunden lika farligt som heroin, men är en hundradels i styrka jämfört med heroin, en tiondel jämfört med morfin.

– De upplever att det är en drog de blir skärpta av. Lugna och självsäkra. Och den används av ungdomar ända ner i 13-årsåldern, säger Niklas Eklund som är talesperson på Brukarföreningen i Stockholm.

Han tror att ökningen av tramadol beror på att priset på cannabis ökat sen coronans inträde. Till priset av 150 gram cannabis går det att få tio tabletter tramadol.

Och precis som narkotikapolisen Lennart Karlsson ser han att det blivit en ökning av kristalliserat amfetamin som folk tar genom näsan eller röker. Men bland gatunarkomanerna där 95 procent injicerar sin drog så är det

PRIVAT

inte kristalliserat metaamfetamin som gäller.

– Det är mer en lyxdrog bland unga grabbar runt Stureplan. De känner sig mysiga och det är också en sexdrog, säger Niklas Eklund.

Bland missbrukarna på gatan ser Niklas Eklund fler injektionsskador på grund av sämre kvalitet på heroin. När de som vanligtvis använder heroin i stället väljer att blanda tabletter och vatten och injicera så missar de ibland venen.

– Då hamnar blandningen i kapillärkärlen och leder till nekros där man riskerar att tappa tår och fingrar som sitter längst ut på kroppen.

GERD ERIKSSON

EU ska prioritera vård och behandling för kvinnor

KVINNOR I MISSBRUK och deras särskilda behov lyfts som ett prioriterat område i EU:s nya narkotikaplan för 2021-2025.

Lena Haraké är kanslichef på Kvinnoorganisationernas samarbetsråd i alkohol- och narkotikafrågor (KSAN).

Vad innebär det att den manliga normen är dominerande i narkotikafrågor?

– Att den traditionella missbruksvården är uppbyggd för män och av män. Likaså är behandlingsprogrammen och eftervården designad för män.

"De självmedicinerar eller får olika sorters läkemedel som i sig påskyndar beroendutvecklingen."

Varför är det svårare för kvinnor att tillgodogöra sig behandling och rehabilitering?

– Kvinnor kommer oftare sent in i behandlingen, då har missbruket gått långt och de kan ha både fysiska och psykiska bekymmer. Många gånger är behandlingen helt felaktig för kvinnor. Kvinnor har ofta traumatiska händelser med sig, som våldsutsatthet där männen är förövare. De frågorna får inte

utrymme i blandade behandlingsgrupper med män.

Är psykisk ohälsa oftare en anledning till missbruk hos kvinnor?

– Om vi ser på kvinnors narkotikadödlighet så har det flesta psykiska besvär och sjukdomar redan innan. De självmedicinerar eller får olika sorters läkemedel som i sig

IDA STÖTZELIUS

Thor Noren
Lena Haraké

påskyndar beroendutvecklingen, ofta är det frågan om blandmissbruk med alkohol och andra narkotiska preparat. Kvinnor i missbruk har sämre hälsa i övrigt och sämre socioekonomiska förutsättningar.

Vad hoppas du på när EU prioriterar kvinnor i missbruk?

– Att kvinnors rätt till hälsa och liv utan beroendeproblematik kommer att stärkas. I början av nästa år ska regeringen ta fram ny ANDT-strategi (alkohol, narkotika, droger och tobak), då kommer vi att kräva humana insatser och behandlingar med kvalitet för kvinnor oavsett bostadsort eller storlek på plånboken.

GERD ERIKSSON

METAAMFETAMIN

Molekylerna i metaamfetamin ser annorlunda ut än i amfetamin. Metaamfetamin ger ett längre rus, har en längre halveringstid i kroppen och är därför mer beroendeframkallande, säger Max Wijk som är sjuksköterska på Beroendekuten i Stockholm.

så dyrt med cannabis på gatan. Men den marknaden börjar återhämta sig, i dag är det 1.75 gånger dyrare än tidigare.

Lennart Karlsson beklagar att en hel generation narkotikapoliser försvann i samband med den stora omorganisationen inom Polismyndigheten för fem år sedan.

– Det tar lång tid att bli narkotikapolis och att få ett helhetsgrepp. De specialiserade narkotikapoliserna

fick andra arbetsuppgifter vilket framför allt ledde till att förmågan att gripa langare försvann. Vilket i sin tur innebar mer narkotika på stan.

Han är konstant bekymrad och frustrerad över avsaknaden av resurser till missbruks- och beroendevården i Stockholm i dag. Han menar att många får vänta alldeles för länge på att få vård. Och när de väl får vård finns det inga marginaler om man missköter sig en enda gång.

– Som poliser har vi två verktyg vad det gäller narkotikabrotten. Dels att lagföra och låsa bort langare, dels att jobba förebyggande och motiverande för att få folk att söka vård. Finns det då inga platser kan vi plocka bort hur mycket knark som helst på gatorna, det kommer alltid nya som säljer. Medan människorna som missbrukar går under.

GERD ERIKSSON

boendeplatser finns det på Qjouren, ett skyddat boende för kvinnor i Stockholm som är eller har varit utsatt för våld i en nära relation och har erfarenhet av missbruk eller prostitution. Där ställs inga krav på drogfrihet och det finns bemanning dygnet runt av kvinnor med erfarenhet av missbruk, våld i nära relationer, psykisk ohälsa och utanförskap.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

ZBK

 apoteket

Brunnberg & forshed

Abaton
PRODUKTION AB

ATRIUM LJUNGBERG

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN

Acne 艾可尼

ASSA ABLOY

 BYGGNADS

 EY Skye

HANSA PROJEKT

 advokatfirman sallnäs

 Capio Geriatrik

FAMILJEBOSTÄDER

HEBA
FASTIGHETS AB

 inplenion.

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

 Capio Psykiatri

 f Fastighets

Hertz

inResonance
Always in Tune

ADVOKATBYRÅN
Thomas Bodström

Autoexperter

CEDERQUIST

FF Profilreklam AB

Hedström & Taube | gruppen

afa
FÖRSÄKRING

ARVET

 centric

FCG

AHRBOM & PARTNER

 AXFAST
UTVALDA LÄGEN

CERTE REVISION

Flinks JÄRN

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

Akademikerförbundet SSR

BESQAB

CHINA TEATERN

FLOWY

HMXW arkitekter

utvecklingscenter

 Akademikernas
a-kassa

 BOLIDEN

COWI

FOURSIDE

HOTELL JOUREN
ett tryggt boende

IT-UNDERHÅLL
STOCKHOLM AB

ALLBA

Bonnier
Fastigheter

Danske Bank

gibon

hiQ

JANKE
WIKHOLM

ANDERS BODIN FASTIGHETER

BOTKYRKABYGGEN

DANVIKSHEM

gro
advokatbyrå

JÖRGENSENS RÖR AB

APOTEK ICA

BRANDKONTORET
Förmedling av fastigheter
ERIKSSON 08

DE BASSO
ADVOKATFIRMAN DE BASSO

Gröna Lund

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförus

 dina
Dina
Försäkringar

Grönsakshallen
Sorunda

Hyresgäst-
föreningen

Effekt
Konsult & Fastighetsförvaltning AB

H2M

IKANO
Bostad

EM
EINAR MATSSON

INDUSTRI **VÄRDEN**

 Electrolux

HAMMARBY IF

 Indutrade
Industrial Components

Ersta diakoni

 HAMMER & HANBORG

 EY Skye

HANSA PROJEKT

 Capio Geriatrik

FAMILJEBOSTÄDER

HEBA
FASTIGHETS AB

 inplenion.

 Capio Psykiatri

 f Fastighets

Hertz

inResonance
Always in Tune

ADVOKATBYRÅN
Thomas Bodström

Autoexperter

CEDERQUIST

FF Profilreklam AB

Hedström & Taube | gruppen

afa
FÖRSÄKRING

ARVET

 centric

FCG

AHRBOM & PARTNER

 AXFAST
UTVALDA LÄGEN

CERTE REVISION

Flinks JÄRN

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

Akademikerförbundet SSR

BESQAB

CHINA TEATERN

FLOWY

HMXW arkitekter

utvecklingscenter

 Akademikernas
a-kassa

 BOLIDEN

COWI

FOURSIDE

HOTELL JOUREN
ett tryggt boende

IT-UNDERHÅLL
STOCKHOLM AB

ALLBA

Bonnier
Fastigheter

Danske Bank

gibon

hiQ

JANKE
WIKHOLM

ANDERS BODIN FASTIGHETER

BOTKYRKABYGGEN

DANVIKSHEM

gro
advokatbyrå

JÖRGENSENS RÖR AB

APOTEK ICA

BRANDKONTORET
Förmedling av fastigheter
ERIKSSON 08

DE BASSO
ADVOKATFIRMAN DE BASSO

Gröna Lund

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförus

Julmys?

Varje år slaktas över 2,5 miljoner grisar i Sverige. De flesta får aldrig komma ut utan ser solljus för första gången när det är dags att åka till slakteriet. Innan de slaktas och hamnar på julbordet utsätts de för en plågsam koldioxidbedövning som framkallar starkt obehag och kvävningssänslor. **Det behöver inte se ut så här. Med din hjälp kan vi göra skillnad för grisarna!**

Gå till djurenslatt.se/stotta för att bli månadsgivare!
Tillsammans gör vi skillnad!

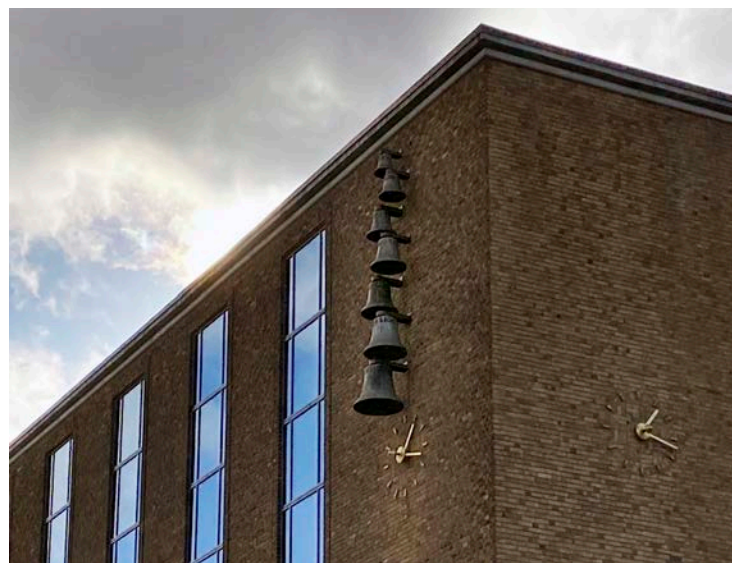
"Jag hade bara sju toner att laborera med."

Mats Gustavsson

KLOCKSPEL Kompositören Mats Gustavsson har skrivit ny musik för malmklockorna på nyigen invigda Medborgarhuset.

– Jag hade bara sju toner att laborera med. Sen är det lite speciellt att utforma det melodiska för en maskin. Det behövs inga noter, ingen behöver öva och jag behöver inte heller fundera på att vad som är fysiskt möjligt att spela med fingrarna.

Inspirationen till stycket "Tillfälligheter av sitt slag" har han hämtat från Bukarest där han bodde i ett halvår. Under påsken där slog kyrkklockor konstant i olika melodier.

ULF STOLT

Mats Gustavsson ville återskapa den känslan – ett sammelsurium av toner.

– Klockan i mitten går i ton A hela tiden och sen byggs det på med toner från klockorna över och under. Stycket är 30 sekunder långt.

Vad syftar titeln på?

– Medborgarplatsen är en plats för folket. Där förekommer både protester och demonstrationer

med EU-immigranter och afghanska flyktingar. Människor som drabbas av olika tillfälligheter väcker frågan om vem som får medborgarskap eller avslag.

Hur känns det att skriva en låt som spelas klockan 12 varje dag som alla på Medis med omnejd kan höra?

– Jag har inte tänkt så mycket på det. Det kanske blir min största hit.

GERD ERIKSSON

Stockholms filmfestival on demand

FILM För första gången någonsin blir det en hybridfestival, där ett stort antal filmer kommer att göras tillgängliga via en skraddarsydd plattform – Festival on Demand. Nytt för i år är också att festivalen smygöppnas helgen 8-9 november med världspremiären för Henrik Burmans dokumentärfilm *Yung*

Lean: In My Head, om Stockholmsrapparen Jonatan Leandroer Håstad.

Det kommer att visas 75 filmer på festivalen. Årets spotlight är *Out of Order*, då 2020 är ett år med pandemi och politisk instabilitet i världen som vänt saker upp och ner.

– Det har helt klart varit en tuff

utmaning att få ihop årets festival, men nu vi står vi redo med ett program vi är oerhört stolta över, säger Git Scheynius, Festivalchef.

FOTNOT: Stockholms filmfestival pågår 11-22 november

ULF STOLT

Hyperinflation i den första utställningen

MUSEUM Myntkabinettet har, efter att det stängde 2017, bytt namn och adress och heter numera Ekonomiska museet och delar adress på Narva-vägen med Historiska museet.

EKONOMISKA MUSEET

Tanken är att det nya museet ska bli en plats för ekonomiskt lärande – om konsumtion och sparande, privatekonomi och företagande. Och om landets ekonomiska historia.

Den första utställningen på det nya museet, "Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar", öppnar 20 november.

ULF STOLT

Värt att kolla upp:

Skuldsanering

Houman Sebghati

MUSIK Ett konceptalbum baserat på en sann historia. Om manlighet, manligt ego och skuld. Och ekonomisk skuldsanering.

Jakten på en mördare

TV Dramaserie i sex avsnitt om de båda poliserna Per-Åke Åkesson och Monica Olhed och den spaningsgrupp som till slut löste mordet på tioåriga Helén Nilsson. På svt 15 november.

Tvåra kast

Marianne Lindberg de Geer

BOK Hennes dagbok sträcker sig över 350 sidor, skriven mellan 10 januari till 3 oktober i år.

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM

@situationsthlm

DÅTID STHLM

NOVEMBER
1947

BRITTA ARMAN, EN 27-ÅRIG kontorist som legat i respirator i 3 år och 3 månader, avlider av förkylning på Epidemisjukhuset. Sedan förflamningen i augusti 1944 har hennes mamma vakat vid hennes bädd, och varje kväll har hennes fästman kommit på besök.

Enligt en undersökning av Stockholms högskolas psykotekniska institut håller rusningstrafiken på Drottninggatan på att knäcka Spårvägens bussförare. De kan inte lämna ratten på tre timmar ibland. "Försök själv att sätta er in i hur det känns i nerverna och musklerna", säger Göte Karlén, bussförare.

Under rubriken Gift med en knöl annonserar bokförlaget W&W i dagstidningar om Ebba Theorin-Kolares bok *Hand i hand med en främling* – höstens omdebatterade äktenskapsroman.

Enligt mynddirektör Torsten Swensson finns i omlopp per individ i dag 2 tvåkronor, 14 enkronor, 3 femtioöringar, 14 tjugofemöringar, 27 tioöringar, 12 femöringar, 21 tvåöringar och 42 ettöringar.

En man som tagits av Stockholmspolisen utan körtillstånd fyra gånger på kort tid, har fått bilens däck beslagtagna – det är första gången detta görs.

Regeringen låter Stockholm stad låna 350 000 för att bygga om logementsfartyget Af Chapman till vandrarhem.

EN 14-ÅRIG POJKE sitter anhållen, misstänkt för det 20-tal mordbränder som härjat Södermalm senaste tiden, bland annat kvartersbranden på Bondegatan.

Frans Karlqvist, 79 år från Söder-

Ett 20-tal mordbränder har härjat Södermalm senaste tiden. Här arbetar brandmän med släckningen av den häftiga branden i träkäksbebyggelsen vid Dohlströmsbacken.

malm, faller och bryter underarmarna och några revben. Tre dagar senare hittas han i hemmet av en vän och tas till sjukhus. Han trodde själv "att han endast stukat sig" och sa därför ingenting om olyckan till sin värd. Som beskriver mannen som "ytterst tystlåten och tillbakadragen".

Rymningarna från olika ungdomshem i närheten av Stockholm börjar att bli ett problem för polisen, tar mycket resurser från annat arbete.

Stor debatt om parkeringsfrågan i Stockholm, som måste lösas nu. Politiker, polisen och ett 20-tal inbjudna organisationer ska få säga sitt.

På restaurang Gillet på Brunkebergstorg sjunger Sixten Ferk till luta i baren från klockan 21.00.

I en skrivelse till magistraten framhåller Folkpartiets Stockholmsavdelning att vallokaler bör ligga centralt, och av tillgänglighetsskäl vara på nedre våningen.

100 kronor i hittelön utlovas till den som kan hitta ett varmgarage till en Studebaker.

Den 26-åriga norska som efter

AVSLÖJAS ATT 73 000 SVENSKAR REGISTRERADES AV SÄKERHETSPOLISEN UNDER KRIGET.

13 dagar hittades död i en lägenhet på Bjurholmsplan, avled troligen i samband med en illegal abort. En av polisen känd fru som tidigare sysslat med aborter sitter anhållen och har nu erkänt att hon utfört aborten på norskan.

En fader anmäler ett barnhem i Stockholm för att de gjort hans dotter skelögd.

DET AVSLÖJAS ATT 73 000 svenskar registrerades av säkerhetspolisen under kriget. Bland andra det antinazistiska sällskapet Tisdagsklubben, grundad av författaren Amelie Posse. De höll till i en lokal på Smålandsgatan.

17 år är medelåldern då en pojke i Stockholm tar sin första snaps.

Hyrona i fastigheterna Gullmarsplan 8-10 sänks med 24 procent.

För första gången i vaktparadens historias är en grupp bestående av enbart hemvärnsmän högvakt vid Slottet – 24 pojkar från Bromma-Lövö och Djursholm under befäl av löjtnant Bengt Carelius.

Fotograf Torkel Lindberg har erkänt sin del i den passförfalskarliga som avslöjats. Två kvinnor och två män sitter anhållna. De falska passen har använts av politiska flyktingar.

Före detta krigskassör J. P. Lundberg fyller 80 år.

Razzia mot felparkerare. Härom natten stod 156 bilar fel på Östermalm, 40 bilar på Kungsholmen och 270 bilar fel på Essingen och Södermalm.

Vid stadskollegiets möte avsattes 50 000 kronor till en reklamkampanj mot inflyttning till huvudstaden.

ULF STOLT

NOV

1520 Stockholms blodbad. Enligt ansvarig bödel, den tyske officeren Jörgen Homuth, avrättas 83 personer – betydligt fler än de av Gustaf Trolle utpekade.

1987 Vissångaren Cornelis Vreeswijk avlider på Södersjukhuset. Hans begravning i Katarina kyrka tv-sänds. Han gravsätts intill 1600-talspoeten Lars Wivallius.

1994 Folkomröstning i Sverige om medlemskap i Europeiska Unionen, EU. Ja-sidan segrar med 52,3 procent av rösterna, mot nej-sidans 46,8 procent.

FAKTA

Bygget av Skanstullsbron försenades av andra världskriget. Bron öppnades för spårtrafik 3 september 1946, ett drygt år senare öppnades den parallella vägbron för fordonstrafik.

Bron är 574 meter lång, den segelfria höjden är 32 meter, bron är byggd i betong och med 16 så kallade skepp i konstruktionen. Bron är av typen viadukt, ritad av arkitekt David Dahl.

Skanstullsbron förbinder Götgatan med Gullmarsplan.

KURIOSA

Under Skanstullsbron ligger Sundsta gård, med några av stadens mer attraktiva lägenheter, förmedlade av bostadsförmedlingen. Det finns totalt 11 lägenheter i de tre husen, kötiden brukar vara mellan 25-30 år.

Sundsta gård har rötter från 1200-talet, då Magnus Ladulås gav Sundsta i gåva till Sankta klara kloster.

I närheten av Skanstullsbron, mitt emot Gullmarsplan ungefär, ligger den gamla Kolerakyrkogården. Och på andra sidan bron, närmare vattnet, ligger Skanskvarn, sedan 1930 en kulturskyddad väderkvarn av typen holländare. Sedan länge är det restaurang där.

Invigning av Skanstullsbron

"Jag ska ut och gå min vanliga runda."

NAMN: Sofie Wirfalk

ÅLDER: 20 år

BOR: "I krokarna precis här nedanför"

Vart är du på väg?

– Jag ska ut och gå min vanliga runda som jag försöker gå varje dag. Jag går längs kajen så man har Hammarby sjöstad på andra sidan, sedan sneddar jag upp och går tillbaka.

Vad gör du när du inte promenerar?

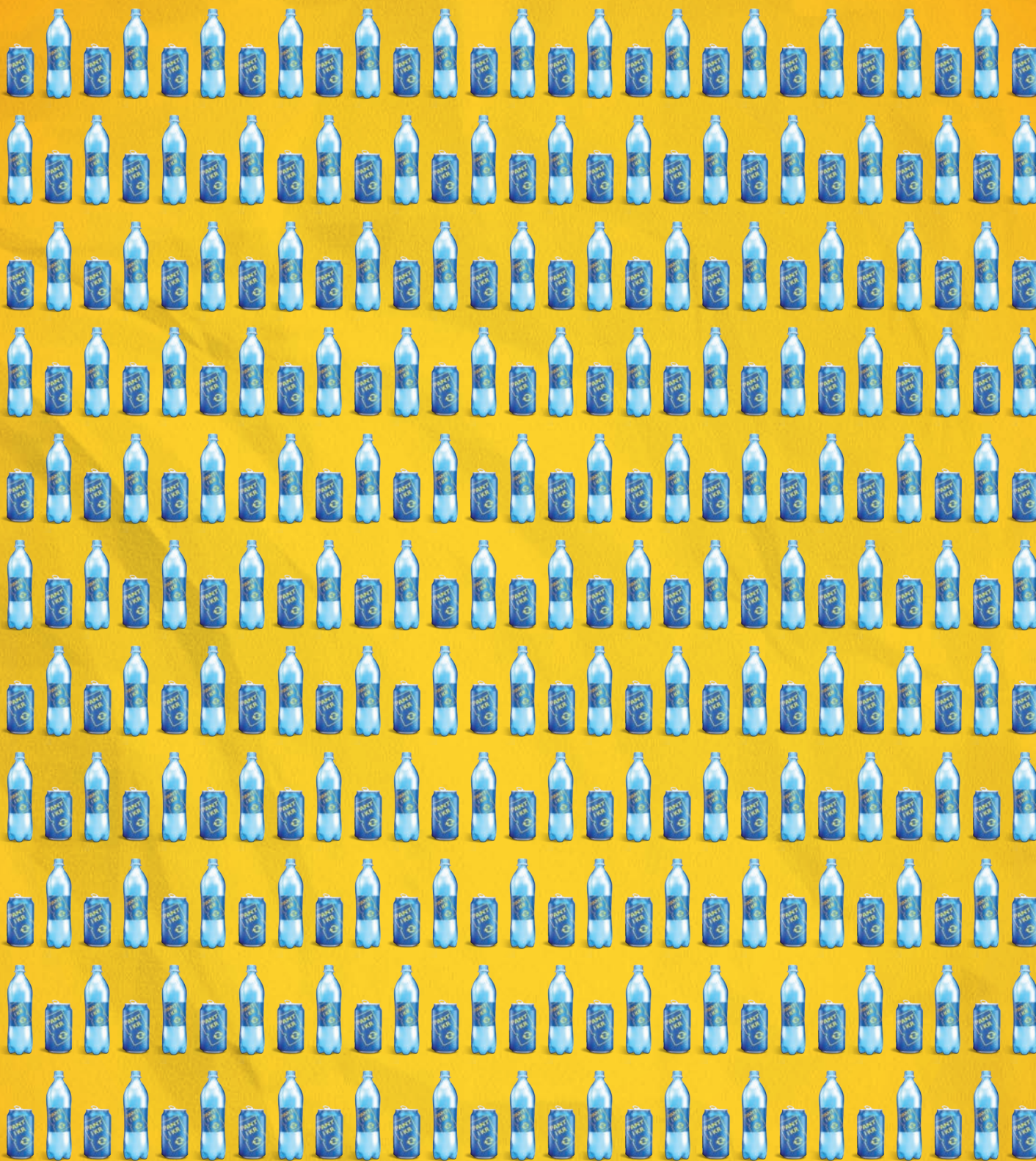
– Pluggar kommunikation på Berghs. Jag har precis börjat, gått två månader nu ungefär. Det är en internationell utbildning, så jag ska flytta till London sen – om det går med Brexit och allt.

Vad lyssnar du på?

– En podd, "Måndagsvibe".

TEXT **ULF STOLT**

FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

PANTAMERA

Visa kollektivkurage. Titta bort.

Chatta med vår trygghetscentral när någon behöver hjälp, stör eller förstör. Vi svarar dygnet runt och skickar trygghetspersonal dit det behövs. Chatten finns i SL-appen och på sl.se.